

Amiként kezdtem, végig az maradtam. Ahogyan kezdtem, mindvégig azt csinálom.

Pilinszky János

2007. június 13-án, életének 84. évében elhunyt Pungor Ernő, az analitikai kémia világhírű tudósa, kémikus- és gyógyszerész-generációk nagyrabecült tanára, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem professzor emeritusa, a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány nyugalmazott főigazgatója, tudományos tanácsadója. Gyászolja a szeretett család mellett a hazai kémikus- és műszaki társadalom, melynek szinte mindegyik csoportjához fűzte valamilyen tevékenység, és távozását pótolhatatlan veszteségként éli meg. Mély megrendüléssel búcsúznak tőle tanítványai, pályatársai, tisztelői és barátai.

Életútja Vasszécseny községből indult el, és a szülői házból hozta magával munkaszere-tétét, tenni akarását. Tehetségével már gyermekkorában kitűnt, és a „miért” keresése végigkísérte életét. A szombathelyi Faludi Ferenc Gimnáziumban töltött évek nemcsak széleskörű humán műveltségét alapozták meg, hanem kiváló tanárainak hatására érdeklődése egyre inkább a természettudományok, a fizika és kémia irányába fordult. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1948-ban kitüntetéses vegyészdiplomát szerzett, és a kiváló tudós egyéniség, Schulek Elemér professzor meghívására kezdte meg tudományos munkáját az egyetem Szeretlen és Analitikai Kémia Tanszékén, ahol több mint tíz éven keresztül oktatott és kutatott. Tanítómestere,

PUNGOR ERNŐ

1923–2007

Schulek Elemér személyisége, tudományseretete döntően meghatározta életének további, harminc évet kitevő kutatómunkáját, melyet a Veszprémi Vegyipari Egyetem Analitikai Kémia Tanszékén, majd a Budapesti Műszaki Egyetem Általános és Analitikai Kémia Tanszékén végzett tanárként, majd professzorként.

Az adszorpciós indikátor területén végzett munkái indították el tudományos karrierjét, amelyhez kapcsoltak a nagyfrekvenciás mérés-technika, a lángfotometria és a gázanalízis terén elért eredményei. Az ötvenes évek második felében kezdte el a később világsikert jelentő, az ionszelektív elektródok fejlesztésére irányuló kutatásait. Érdeme, hogy meghonosította a műszeres analízis elektroanalitikai ágát a Schulek Intézetben, és megteremtette a hazai elektroanalitikai műszergyártást.

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen analitikai kémiai iskolát alapított, melynek fő profilja az elektroanalitika, ezen belül az ionszelektív elektródok kutatása volt. Már a kezdet kezdetén felismerte az újfajta potenciometriás elektródokban rejlő nagyszerű lehetőségeket. Fiatal munkatársaival együtt bejelentett szabadalma alapján indult el Magyarországon, a világon elsőként, az ionszelektív elektródok gyártása. A nemzetközi elismerés sem maradt el, és már a kutatások kezdeti szakaszában meghívást kapott eredményeinek nemzetközi konferencián való ismertetésére és publikálására (Theory and Application of Anion Selective Membrane Electrodes. Analytical Chemistry. 1967, 39, 28A–45A.). Fontos kutatási területe volt még a voltammetria és a

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen analitikai kémiai iskolát alapított, melynek fő profilja az elektroanalitika, ezen belül az ionszelektív elektródok kutatása volt. Már a kezdet kezdetén felismerte az újfajta potenciometriás elektródokban rejlő nagyszerű lehetőségeket. Fiatal munkatársaival együtt bejelentett szabadalma alapján indult el Magyarországon, a világon elsőként, az ionszelektív elektródok gyártása. A nemzetközi elismerés sem maradt el, és már a kutatások kezdeti szakaszában meghívást kapott eredményeinek nemzetközi konferencián való ismertetésére és publikálására (Theory and Application of Anion Selective Membrane Electrodes. Analytical Chemistry. 1967, 39, 28A–45A.). Fontos kutatási területe volt még a voltammetria és a

spektrokémia is. Sokat tett a tanszék nemzetközi elismertetése érdekében. Kutatási együttműködést alakított ki a Bécsi Műszaki Egyetemmel (1962), az angol Birminghami Egyetemmel (1964), a zürichi Műszaki Főiskolával (1968).

1970-ben meghívást kapott a korábban Erdey László professzor által vezetett, nemzetközi elismerésnek örvendő Analitikai Kémia Tanszék vezetésére a Budapesti Műszaki Egyetemen, melynek húsz éven át volt tanszékvezető professzora. E periódusban jelentősen kiszélesítette kutatási területét az analitikai kémiában mérőldkövet jelentő ionszelektív elektródok elmélete és új típusú szenzorok fejlesztése irányában. Elindította az áramló oldatos technikákat, bevezette a kemometriát az oktatásba és a kutatásba. Ezekben az években alapozta meg igazán a magyar elektroanalitika nemzetközi elismertségét. Ahhoz, hogy a magyar elektroanalitikai kutatás napjainkig megőrizte a tématerület indításakor megszerzett pozícióját, Pungor Ernő professzor iskolateremtő munkássága és az iskolában felnőtt tanítványok sora is hozzájárult, akik időről időre új lendületet adtak a kutatásnak. Iskolateremtő munkásságának több eleme volt, melyek közül fontos kiemelni annak az alkotói környezetnek és nyitottságának a hatását, amely a hatvanas, hetvenes években ritka kivétel volt Magyarországon. A Professzor úr hírnevét és személyes kapcsolatait arra használta fel, hogy munkatársainak lehetőséget adjon arra, hogy külföldön dolgozhassanak. Ezek a hosszabb-rövidebb tanulmányutak hosszú távú együttműködésé fejlődtek.

Számos nemzetközi konferenciát rendezett idehaza a fiatal kutatók nemzetközi tudományos életbe való bevonása és a hazai eredmények megmérettetése érdekében. El-

indította a mátrafüredi nemzetközi szimpóziumokat, melyeket 1972 óta rendszeresen tartottak az ionszelektív elektródok és az analitikai kémia homlokterében lévő más témákban a szakma legkiválóbbjainak a részvételével. A szombathelyi környezetanalitikai konferenciákat a hetvenes években hívta életre osztrák és szlovén szakemberekkel együtt. A „Mátrafüredi Konferencia” fogalommá vált az elektoranalitikusok körében, és napjainkban is megrendezésre kerül.

Oktatói, kutatói pályafutása alatt analitikus generációk nőttek fel. Több évtizeden át adta elő az analitikai kémiát vegyész-mérnök-hallgatóknak. Különböző továbbképző tanfolyamokat szervezett vegyész-mérnökök és gyógyszerészek számára. Egyetemi jegyzeteket írt, melyek még ma is alapjául szolgálnak az analitikai kémia oktatásának, nemcsak a Műszaki Egyetemen, hanem más hazai egyetemeken is. Irányításával számos doktori és kandidátusi értekezés készült el. Munkatársait, tanítványait a szorgalmas, alapos, céltudatos kutatómunkára és az eredmények időben történő publikálására nevelte. Szakmaszeretete, ötletgazdagsága, példátlan munkabírása ösztönzőleg hatott munkatársaira. Tanítványai közül többen hazai és külföldi egyetemek professzorai.

Pungor Ernő a hazai egyetemi és tudományos közélet aktív résztvevője volt, és több nemzetközi szervezetben is részt vett, képviselve a hazai analitikai tudományt. A magyar *Kémiai Folyóirat* főszerkesztői tisztét huszonöt éven keresztül látta el. A legnevesebb analitikai folyóirat, az *Analytical Chemistry* mellett más nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottságában is dolgozott.

Életútját számos hazai és nemzetközi elismerés dicséri. Tiszteleti tagja volt számos nagyhírű társaságnak, nemzetközi szervezet-

nek. Az Állami Díj, az Akadémiai Aranyérem, a Magyar Köztársasági Érdemrend Nagykeresztje, a Robert Boyle-aranyérem, a Talanta Aranyérem és számos más hazai és nemzetközi díj kitüntette volt, és nagy büszkeségére, szülőhelyének, Vasszécsenynek díszpolgára.

Pungor Ernő rendkívül sokat tett az analitikai kémia hazai és nemzetközi elismertéséért, a kutatási feltételek megteremtéséért. A tudományos kutatás mellett törődött a kutatásfejlesztéssel, a kutatási eredmények gyakorlati megvalósításával. Rendkívül nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy a magyar kutatók eredményei Magyarországon is megfelelő elismerést, megvalósulási lehetőséget kapjanak. 1990-ben felkérték az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság vezetésére, majd 1990 decemberében tárca nélküli miniszterré nevezték ki. Az OMFBElnökeként elindított egy tehetségeket kutató, valamint ezzel párhuzamosan – a nagyon elhanyagolt magyar infrastruktúra állapota miatt – a kutatás és fejlesztés infrastruktúrájának javítását célzó pályázati rendszert. Ő indította el hazánkban

a nemzetközi pályázatokat is. 1994 és 2001 között a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány alapító főigazgatója, majd élete végéig tudományos tanácsadója volt.

Lokálpatrióta volt. Szerette szülőföldjét, magyar hazáját. Többször felkérték hosszabb külföldi tanulmányútra, vendégprofesszor-ként való kutatómunkára. Nem ment el, mert itthon akart dolgozni szakterülete, az analitikai kémia és Magyarország műszaki fejlődéséért. Nyitott, munkatársait és a tehetőséget becsülő, a fiatal munkatársak előmenetelét segítő tanár volt. Szobájának ajtaja mindig nyitva állt a tanácsot, segítséget kérők előtt, beleértve a határon túli magyar kutatókat is.

Hálásak vagyunk, hogy ismerhettük, tisztelhetjük és együtt dolgozhattunk a rendkívül nagy tudású professzorral, segítőkész tanárral, az életet szerető emberrel. Sokat vetett, és megadatott neki élete során az aratás öröme is. Munkássága tudományos munkáiban, intellektuális, tanítási szívünkben élnek tovább.

Tóth Klára
egyetemi tanár

